

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vöbis institutum ad cat olicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létező új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhöz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytöredékben.

Kömvés-sztrájk.

(Dr. M.) Többször volt alkalmunk megemlékezni arról a komolyjellegű összeközörségről, amely hetek óta vigalomban tartja városunk építőiparosait és amely a múlt napokban sztrájkjal kombinált kizárás alakjában eljutott fejlődésének első stádiumába.

A mozgalom diagnózisának megállapítására érdekes megjegyezni, hogy ebben az esetben nem kenyérért, nem munkabéért folyik a harc. Az a mélyseges elmentét, amelyet gonosz kezek mesterségesen építettek be munkás és munkaadó közé, többé nem gyomorküzdőnek nyilvánul, hanem valahogyan, a vezetők pokoli ügyességével átsiklott inkább eszmei, inkább jogi térre és bele akar markolni a munkaadás-illetőleg munkabaállítás módzataiba.

A liberális gazdasági és ipari politika érájában a tőke annyira ráfeküdt államilag is támogatott mindenható erejével a munkaviszonyokra, hogy a munkások milliói csakugyan nem találhattak másban védelmet, mint a szervezkedésben. Amíg a szervezkedésnek tisztességes, mondhatnók ideális céljai voltak, amíg igazság és méltányosság alapján tényleges jogokat védett és tényleges sérelmeket orvosolt, — addig a szervezkedésnek volt létjoga, életcélja,

volt komoly szociális jellege. Mióta azonban a munkaadók, mintegy megmámorosodva ellenfél nélkül való hatalmuktól jelszavaikban haza- és társadalomellenesek lettek, tényleges működéssel pedig bebizonyították, hogy a szorgalmas, becsületes munka másodrendű forgalmomá vált előtűnik, — azóta a szociális munkásszervezetek tökéletesen elvesztették a nagyközönség rokonszenvét, sőt az államhatalom haragját is magukra vonták.

A törvényes hatalom ellenszenvénél is fontosabb tünet a munkaadók szervezkedése. A munkaadók szervezkedése a tőke szervezkedését jelenti. Ha a munkásszervezetek csak a maguk érdekeinek lettek volna mindig öreik, nem történt volna meg a baj. De mivel tulajdonképeni céljukat félretolták és a tőke megfőrsére indultak, — ime, visszafelődött — oda, ahonnan kiindultak, t. i. szemben találják magukat a szervezkedő tőkével, amely most már dikálni akar nekik.

Az építőmesterek Nyilatkozatába foglalták össze követeléseiket. Arra az állápontra helyezkednek, hogy ők megadják a méltányos munkabért, joguk van tehát a munkabaállítás módzatait megszabni és a munkateljesítmenyt meghatározni.

Vissza akarják állítani a mestert régi és elidegeníthetlen jogaiba: a szabad munkás választás és munkabíralás, továbbá a

befolyásoktól független fegyelem gyakorlás jogába. Epen azért a munkások szervezeteit figyelmen kívül hagyják és minden egyes munkással külön szerződnek a bárcarendszer alapján.

A helybeli demokrata munkások még a múlt héten sztrájkba állottak. Higgadtabb szaktársaik a keresztény szociálisták vasárnap este gyűlést tartottak, amelyen a sztrájkoló demokraták egy küldöttsége is megjelent.

A gyűlésen felolvasták az aláírandó Nyilatkozatot és minden egyes mondatához hozzáfűzték megjegyzéseiket.

A munkabér ellen nem emeltek szót. Kifogásolták azonban az általános határozmányok közül az akkord-munkát, a mesterek fegyelmi jogait, a munkásnak más mesterhez való átrendelhetőségét, a bárcarendszert, — továbbá a vidékre utazás és visszatérési módozatait. Meg lehet azonban állapítani, hogy a bárcarendszert kivéve ezen pontok ellen a tiltakozás sem nagyon élénk nem volt, sem általános.

A vihar akkor tört ki, mikor a munkateljesítmenyek pontozatai kerültek tárgyalás alá. Általános volt a vélemény, hogy a mesterek kívánságait nem lehet teljesíteni. Ismerünk komoly, szorgalmas munkásokat, akik úgy nyilatkoztak, hogy nincs az a munkás, aki annyit tudna dolgozni, mint amennyit a fehérvári mesterek követelnek!

Velencében.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —

Venezia! Bella Venezia!

Nemcsak a talián ösztönös és lelkesedés fakad ily szókra, hanem bárki látna legyen a múlt idők nagyságának és dicsőségének e gyönyörűség letémetnyesét, visszavágig hozzá, mint egy bájos tündéri álom élvezetéhez.

Öt évvel ezelőtt először láttam Velencét s mikor az idén abban állapodtunk meg, hogy egy-két hetet Velencében töltsünk, szinte ujongott a lelkem arra a boldogságra, a melynek részese leszek.

Hogy nem egyedül mentem, az egész természetes. Kedéllyel élő ember nem megy egyedül utazni. A ki egyedül utazik, ahhoz rögtön társul szegődik két látatlan vendég: az unalom és a gond. Ott kullógnak utána hivatalnoki, kéretlenül, ásitás és szomorúság alakjában s nincs senki, a kinek a vállára a szerencsétlen utazó valamit helyezhetne belőlük. Egy jó utitárs csupa kényelen, csupa öröm, a ki mindent elfelejtet, a mit egy utazás kellemetlenségként ránk róhatna, a ki mindent sokszorosan megédesít, a mit egy utazás alatt kellemesnek találhatunk.

Ilyen utitárs volt rám nézve az én kedves jó Miska barátom, a kit Kalocsán hivatalos néven Köszeghy Mihály dr. nak a kisebb papnevelde felügyelőjeként tisztelnek. A jóbarát előtt azonban elmaradnak a hivatalos címzések és csak a Miska cnevezés marad meg. Régóta ismerjük

egymást. Először valahol a Magas Tatra aljában találkoztunk ezelőtt 5—6 esztendővel. Igazában azonban a norvég uton ismerkedtünk meg a jó emléktü Faludi Miksa barátunk jóvoltából. Az nézte ki belőlünk a Castort és Polluxot, egy pár éjszakára egy szobába osztott be bennünket s azontul szárazon és vizen, éjjel és nappal együtt töltöttük az időt. Nemcsak a közös pálya könnyítette meg barátságunkat, hanem lelkünk rokon vonásai is. Körülbelül egyforma fémakért lelkesedünk, művészet, poézis, a természet szépségei egyformán érdekelnak bennünket. Azonfelül mindkettőnknek nagy hajlama van a jókedv csapongásaira. Egymás kedvet sohse rontottuk meg. Ha disputáltunk, legfeljebb azon a ponton akasztottuk össze a kereket, hogy mindegyik a másik előtt akart haladni az udvariasságban s így akárhányszor a határozatképtelenség határait maradtunk.

Az én Miska barátom azonfelül felette nagy kedvelője a taliánoknak. Igaz, hogy mint a Collegium Germanico-Hungaricum növendéke öt esztendőt töltött az örök városban, Romában s így bőven volt alkalma tulajdonságaikból egyetmást átvenni. Azonfelül ugyszólván minden évben legalább egy-két hetet töltött még Itália kék ege alatt. Olaszul egészen jól beszél s nemcsak az olasz dalt, de az olasz levegőt, sőt az olasz kosztot is mód nélkül kedveli. Szóval az én Miska barátom egészen selyem gyerek s különösen olasz utra mód nélkül kellemes utitárs.

Utunkat hónapok óta terveztük s mikor 9-én a fehérvári állomáson össetalálkoztunk, olyan ropogós csókokat cuppantottunk egymás arcára

s úgy még szorongattuk egymást, hogyan csak a nagyon jó barátok tehetik.

Hogy utunk szép hazánkon keresztül, Steierországban, Krajnán, az isztriai félszigeten milyen volt, minek irjam le. Annyiszor beszéltem már róla ép e lap hasábjain, hogy felmentve érzem magamat az újra leírás fáradságos munkájától. De meg annyszor is láttam már ezt a szép vidéket ezer változatban pompázó panorámájával, hogy az út legnagyobb részén jobban érdekelt az a diskurzus, a melyet egymással folytattunk. Délelőtt fél tíz órakor ültünk fel Fehérvárra a gyorsvonatra s este 9 órakor a búbajos Miramare után Triesztben állott meg gyorsvonatunk. A hajó Velence felé 12 órakor indulván, teljes 3 óránk volt még a vacsora, illetőleg a város összebarangolására. Hogy szép és gazdag város Trieszt, azt mindenki tudja, hogy az osztrák sógnornak szívdobogást okoz, mikor a dicső és hatalmas várost örökté a taliánok felé kacsintgatni látja, szintén természetes. En azonban csak egy megjegyzést teszek rá s azt is a mi speciális fehérvári viszonyainkkal kapcsolatban teszem. Mi sokat jajgatunk és méltatlankodunk a mi elmaradottságaink miatt. Különösen a vízvezeték és világítás mizériái állandó dalokként szercepelnek kobzosainknak lantján. Ha azonban valaki Triesztet éjjel akarja megnézni, szinte örömmel vesszi magát észre, hogy nem egyedül Fehérvár dicselkedhetik a sötétséggel. Trieszt gázvilágítása oly gyér és rossz, hogy biz' az embert egész bátorsággal nyakon teremthetnék s azt se tudná, hogy kinek a szivességét köszönje meg érte. A vízvezeték pedig csak egyoldalu. Vagyis ivóvizük van

Mai lapunk 4 oldal.

Különösen elkeserítette őket az, hogy a mesterek velük tárgyalni sem akarnak; benyújtott memorandumukat egyszerűen visszautasították.

A tárgyalás eredménye az volt, hogy a sztrájkot kimondották.

A magunk részéről őszintén sajnáljuk, hogy a viszonyok így elmérgesedtek. Sajnáljuk azt a sok derék iparost, akik most a legnagyobb munkaidőben, a pártfegyelem miatt sztrájkolni kénytelenek. Sajnáljuk őket különösen azért, mert a sztrájk elkeseredettnek ígérkezik, tehát esetleg hosszabb ideig tart. Akármelyik fél győz is, a győzelem valószínűleg későn jön arra, hogy a munkás megszerezhesse magának és családjának a *téli kenyereit*.

UJDONSÁGOK.

Időjelzés: meleg, elvélve csapadék, zivatrok.

— **Uj mise.** Farkas László, fejérmegyei Balatonföldvár. A kedves ünnepélyen ott volt az előkelő furdőhelynek, a Balaton gyöngyének egész közönsége. A manuduktóri tisztet Mayer Károly apátkanonok viselte. A mise után az új áldozár áldást osztott, délelőn pedig Farkas Antal tanár, t. igazgató az egyik vendégül nagytermécsen dús lakomán vendégül látta családjá nagy számú barátait és tisztelőit.

— **Kedves ünnep.** F. hó 20-án délelőtt 8 órakor Zsámbékon a szt. keresztől nevezett irtalmas nővérek kápolnája nagy ünnepségnek volt színhelye. Ekkor tette le 8 újonc az ünnepélyes fogadalmat a megyéspüspök ur megbízása folytán P. Butykay Antal budapesti szt. Ferenc rendi házfőnök kezébe. Ezen alkalommal 10 jelöltet vett fel, a fent nevezett apácarend újonc növendékei közé. Az ünnepi aktust, mely sok jelenlevőt könnyekig meghatott, még inkább emelte a főtiszt. Pater beszéde, a melyben figyel-

bőven, de a szennyvizek levezetésén ép úgy gondolkodik és álmélkodik a nemes városi magisztrátus, mint nálunk Fehérvárott. Ezért aztán különösen a melegebb nyári hónapokban oly kaliforniai illatok csiklandozzák az ember szaglószerveit, hogy ezen a réven örömmel lemondana az ötödik érzék használatáról.

Vacsoráznunk indultunk. S mikor a legfényesebb hoteleket mellőzve, kissé szerényebb vendégloki helyiség után néztünk, a sok válogatás közben azon vettük magunkat észre, hogy egy külvárosi kisebb csapszék asztala mellett foglaltunk helyet. Sebaj! Az íyet is meg kell tapasztalni. Körülöttünk dühösen vitatkozó, villogó szemű, szenvedélyes tekintetű taliánok fogyasztották a vino rosso-t, a vörös bort, mi pedig egy jól-rosszul elkészített borjufilé nem magyar ízű falataival altatgattuk, csitítgattuk a gyomrunk mélyén haragvó oroszleányt, az éhséget.

Hajónk, a hatalmas oceánjáró *Espero* pont éjfélkor indult. Először kiűtünk a fedélzetre s gyönyörködünk a csillagok járásában, Triest város mindinkább elmaradó lámpáinak a tenger tükreben való csillogásában. A tenger azonban, bármi csendesesen viselkedett is, nem tagadta meg magát. Csakhamar olyan hűvös lett,

meztette őket hivatásuk köfelmeire, azok buzgó teljesítésére, szemük elé tárta azt is, hogy mit várhatnak, ha feladatukat teljesítik. Buzgó munkájukat háláltanság, üldözés, megvetés fogja kísérni itt a világban, de annál szebb jövőre lehet kilátásuk az Istennel.

— **Aratóünnep.** Lélekemelő ünnepély folyt le vasárnap Sárszentmihályon, Zichy Rafael gróf birtokán. Az ünnepély, a melyet a gróf a jól sikerült aratás örömeire rendezett, 9 órakor kezdődött a kastély pazarul feldíszített kápolnájában. Székely Gyula udvari káplán szent misét mondott, mely után Madarász Flóris ciszt. r. főgimnáziumi tanár remek beszédben szólott a munkásokhoz, Isten és a háza iránti kötelességeikre figyelmeztetve őket.

Mise után a munkások a gróf új kastélyához vonultak. Itt a grófnak egy kalással bevont sarlót, nejenek, Pallavicini Edina grófnőnek pedig egy buzakalászból font koszorút nyújtottak át szép beszéd kíséretében, amelyet Kovács Ferenc aratógazda mondott. Zichy Rafael gróf meleghangú beszédben szólott munkásaihoz, megköszönte ragaszkodásukat és figyelmüket s további kitartásra buzdította őket. Innen a munkások Kende Géza intéző lakásához vonultak, a hol Kovács Ferenc aratógazda beszéde után szintén egy buzakalászból készült koszorút nyújtottak át, a melyet Kende intéző szép szavakban köszönt meg. Délután az összes aratók, valamint az uradalmi cselédség a Zichyfalvi állomás közelében levő Pál majori szabadterre vonult, a hol a gróf nagyszabású néptünnepélyt rendezett. Megjelent erre a község és környék intelligenciáján kívül maga a grófi család is.

Megérkezésük után nyomban kezdetét vette a jutalmak kiosztása. Az aratók és az uradalmi cselédek fejenként 2—2 kiló húst kaptak. Ezután csapra ütöttek 3 hordó bort, melyből az aratók páronként 5 és fél liter s a cselédség fejenként 2 liter kaptak, azontul a férfiaknak pipát, teli dohányzacskót, bicskát és készpénz jutalmat, a lányoknak pedig a saját keresztnevükkel ellátott

hogy a kabátok gombjait mindinkább kevésnek találtuk. Gondoltam okosabban s lementem a hajószalomba, végigheveredtem az egyik kereveten és aludtam egy-két órát. Reggel négy órakor már a földfeletten álltam. A nap felkelte oly bájos a tengeren, hogy jóra való utas nehezen mulasztja el a gyönyörűségét. A biborvörös szín vibrálása, tündöklése azonban nem csupán a tenger tükre ömlik el, hanem megjelenik egyebütt is: a gyönyörködve bámuló utasok ábrázatán, különösen pedig az orr tájékán. A csipős hideg, a mely napkeltekor egyébként is kétszeres igryekessel mutatja hatalmát, ilyenkor teljesen ura lesz a helyzetnek. Legboldogabb az, aki valahol a hajókémény árnyékában kap egy kis helyet, ahol az esztelikei élvezet gyönyörűségei mellett a fázó háta is oltalomra talál.

A gőzös vigan zakatol, széles országutat szánt magának a tenger tükre, a nap mint egy ragyogó kontórsze öltözött király pompázik, csillogtatja magát a habok felületén. Szemünk gyönyörűséggel telik meg, midőn a halászbárkák fehér-vitorái között egyszerre kiemelkedik vágyaink határa:

Venezia! Bella Venezia!

Bilkei Ferenc.

s a herendi porcellán gyárban készült tulipános poharakat ajándékozták. Mindezen tárgyakat a gróf és neje sajátkezűleg osztotta szét. Ezután a zeneszó mellett táncra perdült a nép, közéjük vegyült az egész grófi család is.

Később a grófi család az intelligenciával a gazdagon terített asztalokhoz oszonnára ült. Távozásukkor az aratógazdák és társaik lelkes éljenzése mellett megköszönték a grófi család nagylelkűségét.

A mulatság aztán sokáig vigan folyt még a nagy nap örömeire.

— **A Székesfehérvári Friss Újság** január elsejétől politikai lappá lett, de kauciója után (10.500 k.) csak szórványosan üzhetett politikát. Hogyan, hogyan sem azonban, egyszerre csak rendszeresen üzte a politikát, minék az lett a vége, hogy Ujházi Sándor kir. ügyész helyettes is beleszólt a dologba. Kérdést intézett a polgármesterhez azziránt, mennyi kauciót deponált le a lapkiadó, Fodor Gyula? A kérdésre aztán az lett a felelet, hogy a kiadónak tudomására hozták, hogy a kauciót egészítse ki 21.000 koronára. Fodor Gyula ez ellen felebbeszett a miniszterhez, ki most adott választ a felebbezésre, mely szerint a 21000 koronát le kell tenni kaució fejében.

— **Uj orvosi díjszabás.** A székesfehérvári orvosi kar folyó évi augusztus hó 1-től kezdve a régi orvosi díjazástól eltérőleg a 135000/VII. e. sz. m. kir. belügyminiszteri körrendelet értelmében az új díjszabást tekintni kötel zónék. Ezek közül mint a közönséget leginkább érdeklő tételek a következők emelendők ki: a beteg lakásán a látogatási díj minden egyes esetben nappal, azaz reggel 7 órától este 10 óráig 3 korona; az orvos lakásán pedig 2 korona; éjjel, azaz este 10 órától reggel 7 óráig a fenti díjnak kétszerese. Orvosi bizonyítvány díja 4 korona. Konzilium díjak a konziliumba hívott orvos részére a régeleki maradnak, a házi orvosnak vagy a rendes kezelő orvosnak azonban a látogatási díj kétszerese fizetendő. A házi orvosi állásoknál a nagyobb sebészi, vagy szülészeti műtétet külön díjazandók. Távolság eső helyekre a orvosi díjon kívül bérkocsit használati is jár.

— **A vörös falragaszok.** A szociáldemokraták a múlt pénteken vörös falragaszokon népgyűlést hirdettek. A falragaszokon erős kifejezésekkel emlékeztet meg a helybeli hatóságrol, úgy, hogy az ügyészség a falragaszokat leszedte, a Sz. és V. nyomdájában levő példányokat pedig elkobozta. Handler Gyula párttitkár lakásán is kutatást tartottak, de ott nem találtak egyetlen falragaszt sem. A népgyűlést persze a rendőrség betiltotta. A szociáldemokraták hétfőn új plakátokat ragasztottak ki, melyeken szintén népgyűlést hirdettek, és pedig keddre, a Langmár-féle vendéglobbe. A rendőrség erre a gyűlésre engedélyt adott, kikötve, hogy semmiféle rendezvény ne történjék. A mai népgyűlés a munkások és a munkaadók viszonyáról fog tárgyalni.

— **A porsólyfosztogató.** Azt az elvetemült gézengúzot, aki a múlt hónapban a helybeli székesegyháznak, később pedig a barátok templomának a perselyét fűltörte és 180 egynéhány koronával odább állt, — Szombathelyen elfogták és városunkba hozták. A tolvajra rábizonyult, hogy ő fosztotta ki az iszakszenigörgyi szent Antal perselyt és a síófoki templom perselyét is. A gonosz ember, aki minig csak a szegények pénzét lopkodta, nem fogja kikerülni a megérdemelt büntetést.

Kitűnő hordós káposzta eladó kicsinyben és nagyban Kossuth-utca 15. I. emelet Kiss Mihálynénál.

Sirolin

Emeli az étvágyt és a testvért, meggyógyítja a köhögést, vándorlatot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, Influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mínt hogy értéktelen utazásokat is kinálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolását.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárakban. — Ára üvegenként 4.— korona.

— **Vigyázó Laci levele.** Szerkesztő bácsi kérem, én nagyon mérges vagyok, mer igazis, a Misák Pali aszonia, hogy nemis feirtad azt a levelet hanem az csakugy vót az újságba. Hát tesék kiírni a naplóba, hogy aszt én irtam; a Vigyázó Laci. Es úgyi a felhívári uccákat arról nevezik el, a mi nincs bennük, mer én a sas uccában csak verebékét látam, és a palotai uccában sincsenek paloták. Es vótam a Misák Palival a palotai uccába, és épen araszalat egy tőf-tőf, bene ilt egy bácsi meg egy zsidókisasszony, majd megpukatt örömeben, meg egy piros vót, mind a paprika, és az emberek mind a kapuba szaláltak, még a szopós gyerekek is, meg a malacok is, meg egy kecske is, és mind aszonták: já, automobil! de jó vóna beneülni! Gondoltam is, hogy az ilyen kisvárosi kszindű még sosem látot tőf-tőf, és nem tudom, nér montá az a sárga-kalapos bácsi, aki ara gyűit, hogy automobil mucsán. Tesék nekem megizenni, mi az a mucsá? *Vigyázó Laci.*

— **Jó fogás.** Meglepő rövidséggel jutott tegnap az igazságszolgáltatás kezeibe egy tolvaj, a ki szerelmi bűnének széles köpenye alatt keveredett bűnébe. Szeit László székesfehérvári születésű, 33 éves bérkocsissegéd Szokolovics Gyula bérkocsitulajdonosnál szolgált. A flakke-rozás hivatalos teendőin kívül üres óráiban a szerelm virágos kertjében időzött legszívesebben. Akadt egy leányzó Weisz Antonia személyében, a ki csakhamar kezébe ragadta Szeit szívének gyeplőt s korlátlanul uralkodott fölötte mindaddig, míg meg nem unta. Az álnok szívű Antonia vitte aztán arra Szeit Lászlót, hogy vasárnap egész délután ivott s mikor feje már eléggé megbődült, fölült a bakra és elhajtott. Szíve Székesfehérvárra, gyermek reményeinek s bánatának tanúja fele vonzott. Közben egy jó pajtásra is akadt Dani Károly személyében, a ki utközben is szívesen iszogatott a Szeit László borából. Szeit borközi hangulatában aztán kibőkte, hogy nyomja a szívét a szerelmi bű, valamint a kocsis és lo elutalajdonításának bűne. Elmondta, hogy a lopott jószágot Fehérvárral eladják, az árán pedig elisszák a bánatukat, in specie: betömik azt a lyukat, a mit az álnok szívű Antonia hűtlensége Szeit László szívére ütött. Dani Károly lelkében azonban győzedelmeskedett a becsületesség. Alig várta, hogy Fehérvárra érjenek, rögtön a feljelentés módozatain törte a fejét. Az alkalmat Szeit szolgáltatta hozzá, a mennyiben elküldte őt terpenüntré, a melyel a régi gazda nevét ledörzsölik a kocsiról. Ő azalatt az arc szépiő művészehez, Wild Károly borbélyhoz tért be. A gyorskezü borbély azonban nem ért még szépsései foglatosságának közepére, a mikor hat csendőri kemény lépése riasztotta meg a tolvajt. Szeit László nem sokáig kérte magát, hanem törődelmecen bevallotta tettét, de kérte, hogy tudják be enyhítő körülménynek azt a katasztrófát, a mely az ő bus szívére a fekete lelkű Antonia részéről érte. A csendőrikel szelid lelkű emberek lévén, készséggel hitelt adtak a dolognak s csupán csak azt a humort engedték meg maguknak, hogy Szeit Lászlót félig beszapanozva és félig megborotválva adták át az igazságszolgáltatás kezeibe. Szeit egyébként út már egy évet lopásért, a mi csak súlyosítja a most elkövetett bűnt.

— **Titokzatos tolvajok.** Az egyszer az Öreghegyen esett a tolvajlás, még pedig éjszakának idején. Kovács István nyugalmazott törvényszéki bíró préházába a minap ismeretlen egyének betörték, ott irányásra méltó jóévtággal megettek negyedkilő piskótát, persze borbarmártogatva, aztán rágyújtottak a pipára, a mi abból is látható, hogy 2 pakli dohány eltűnt, végül pedig hazasétáltak. A helyszínen egy bádógos forrasztót találtak, a mi könnyen áruöljük lehet és nyakukra forraszthatja a dolgot.

— **A Székesfehérvári Polgári Dalkör zászlóalaja javára** pótlólag a következő adományok folytak be: Dunánuli Dalosszövetség, Összhang önk. dal. és zeneegylet Kolozsvár 10—10 kor., K. Nagy Dezső, Kintendorfer Katalin, Huszár Mariska, Latzkovits Béla, Jámber Mihály, Óbudai dalköszoru 5—5 kor., dr. Árókay Antal 4 kor., Hirschorn Sándor 2 kor.

— **Tűzek.** Folyó hó 21-ére virradó éjjelen 3 óraker tűz ütött ki Pákozdon. Pollák Imre háza égett le a földig. Nagy baj volt, hogy a község

lakossága még éjjeli álmát aludta s így az oltás csak nehezen kezdődhetett. A kár 1609 korona, biztosítással megtérül. A tűz minden valószínűség szerint gyújtogatásból támadt. A gyújtogató kézrekerítésére a csendőrség nyomoz.

Vészharangok kongatása rémitette meg az adományokat a szombat délelőni nagy szélben. Tíz óra után ugyanis eddig ismeretlen okból kigyuladt a Szent György-utcában Tóth Mihály udvarában egy sertésöt. Ettől, mivel közvetlenül a szomszéd ház mellett állt, a lángok rögtön átcsaptak a ház nádtetejébe is, amely Müller Ferenc és Juhász Mihály tulajdoná. Azon kedvező körülmény folytán, hogy a szél oly irányban fujt, amerre a szikrák újabb gyúlékony anyagra nem találtak, sikerült az égő tető felét megmenteni s a tűz tovatérjedését megakadályozni. A kár körülbelül 700 korona, amelynek csak fele térül meg biztosítás révén.

Nagylángon folyó hó 18-án Cselkő József földműves szérűjében volt tűz, mely egy szalma-kazalt emésztett fel. A tűz tovatérjedését szerencsére sikerült megakadályozni. A tűz oka ismeretlen. Biztosítva nem volt.

— **Zsirilopás.** Liszi István, pálinkaházpusztai lakostól pénteken elloptak egy vendély zsir. A zsir 65 koronát ért. A tolvaj megkerült Kiss János személyében. Kist feljelentették a járásbírósnál.

— **Aranyóra, felöltő, meg a bádógossegéd.** Özv. Radameczky Józsefné tegnap azzal a hurral állított be a rendőrséghez, hogy albőlől, Kriszpics Szvetozár és Kövér Albert néhány nap óta tüvé tesznek aranyórájukért, pompás felöltőjükért s egyéb drága ruháikért mindent és annak dacára a nevezet holmik közül egyik sem kerül elő. Pár nap óta volt — nincs. Ugyszintén volt egy jó szomszédjuk, Kosztics Zsiga újvidéki bádógossegéd, akiért pár nap óta szintén tüvé tesznek mindent s hasonlóan a jelzett holmikhoz, volt — nincs. Az óra, felöltő s a bádógossegéd minden valószínűség szerint együtt utaztak el. Amint Radameczkyné hiszi, mindannyian Fehérvár felé vették útjukat. A rendőrség hit mindent s megindította a nyomozást. Itt aztán kiderült, hogy a bádógossegéd most Kaposvároton lop, de itt már csak a napot lopja. Hajdanában vasúti munkás volt Fehérvárról. Koszticsot most a budapesti rendőrség veszi kezéi alá.

— **Állatbetegség.** Nagylókhoz tartozó Felső-töbörzso pusztán kiütött a sertésvész. A hatóság a szükséges óvintézkedéseket megtette.

— **Rossz szomszédság: török átok.** Gróf János téglatelepi munkás és Butol Ferenc szomszédok regóta ferde szemmel néztek egymásra. Keresték az alkalmat, hogy egymásba belekúhassanak. Eddig csak apró csepepatokban merült ki boszujuk, tegnap már Butol Ferenc puskát fogott Gróf Jánosra. Billegette is a ravaszt, de a puskának több esze volt mint a gazdájának s csütönököt mondott. Gróf erre úgy eldöngötte Butolt, hogy az hoita napjáig meg fogja enlgetni. A manőver után megvizsgálták a gyilkos fegyvert s negyven darab nyulósörtét találtak benne. Butol a rendőrség elé került.

— **Rendőri hírek.** Lenárd Terka várpalotai illetőségű cselédeány, Kull Béla takarékpénztári tisztviselőnél szolgált s ott több rendbeli lopást követett el. A nyomozás során kiderült Lenárd Teréz rovott multja is s így ügyeivel majd a kir. ügyészség fog foglalkozni. — Manicsen Adám mas multság híjjával csavargásnak látott. Utjában a rendőrség megállította s Zavaros r. kapitány 3 napra elzaratta. — Gyurkovics Imre a hatósággal gorombáskodott s e közben sértő szavakkal illette őket. A rendőral kapitány 30 korona pénzbüntetésre, illetőleg 2 napi elzarásra ítélte. — Szekeres Mariska, a jól ismert szies hajdon részegen kiabálta végig az utcákat. Egy szemfűletes rendőr elcsípte s 3 napi dutyira beszállította a rendőrségi börtönbe.

— **Drága szivar.** Kuba-szigetén néhány év óta alig volt dohánytermés. A háboru egészen elvonta az embereket a mezői munkálatok s ennek következtében a szivargyártás is egészen pangott. Pedig a termékeny szigetnek ez volt fő jövedelmi forrása. Mexikóban, Manilában és egyebütt is készítenek jó szivart, de ennek nincsen olyan nagyon nagy becsé, mint a kubainak. A szivar gourmand nem tud más szivart elszívni, mint

az igazi havannát. Ezeknek nagy szomorúságot okozott: a spanyol-kubai és utóbb a spanyol-amerikai háboru, mert éveken át alig exportáltak kubai szivart és amit importáltak, az is majdnem Éjszak-Amerikába került. A gyer. termelésnek az volt a következtése, hogy a havanna szivarok ára rendkívül felszökött. A legjobb fajtaú szivar, melynek ára renvés viszonyok között két dollár volt, folment tíz dollárra is, úgy hogy igazán nagyon gazdag embernek kell lenni, aki megengedheti magának azt, hogy jó szivart szivjon. Amerikai lapok azt írják, hogy Kubán az idén elég jó dohánytermés volt, ami bizonyára még fogja nyugtatni a mi szivar inyéenceinket.

Hirdetmény.

A papnevelő intézet tetőzetének lebontása folytán használatlanná vált épületanyagok e hó 26-án, pénteken d. e. 10 óraker nyilvános árverésen eladatnak.

A papnevelő intézet igazgatósága.

3439/ki 1907.

Pályázati hirdetés.

Fejérmegye váli járáshoz tartozó Alcsut nagyközségben a lemondás folytán megüresedett és évi 1000 korona fizetésű, valamint kiküldetések alkalmával községi szabályrendelet szerint járó rapidíjjal javadalmazott segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek s felhívom az ezen állásra pályázni szándékozókat, hogy az 1883. évi I. tc. 6. §-ában illetve az 1900. évi XX. tc. 35. §-ban meghatározott képesítésüket és eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi augusztus hó 24-ik napjának déli 12 órájáig hivatalomnál adják be.

A választást f. évi augusztus hó 26-ik napján d. c. 9 óraker fogom Alcsuton a községházánál megtartani.

Vál, 1907. július 18-án.

Tarafás,
főszolgabíró.

Liszt és kenyér.

Irta. Idem.

(Folytatás.)

A más lisztfajokkal való hamisítás az egészre ártalmasnak nem mondható, legfőlebb csalás számba megy, mert olcsóbb lisztajok hozzákeverése dacára a teljes árt követelik érte. Az ily hamisítások felismerése nem könnyű és csakis e célra berendezett intézetekben volna eszközölhető, minők nálunk — sajnos — nincsenek. Tájékozásul e részben a görcsői kép, t. i. a keményítő szemcsék különböző alakja, továbbá a rézleles vegyelemzés irányadó, a mennyiben az alsóbb fajú lisztnak siktértartalma kevesebb, az elégetésből származó hamu ellenben több, mint a buza-lisztnél. A buza-liszt siktértartalma 15—18% és mennyiségét úgy szokás meghatározni, hogy kevés tésztaú gyúrra belöle, erre addig bocsátunk vékony sugárban vizet, míg az teljesen tisztán folyik le róla, vagyis, míg az oldható részek el nem távolodtak, csakis a siker marad ezen eljárás mellett vissza és sulya lemerhető. A buza-liszt hamutartalma 1% és ismert mennyiségű liszt elégetése után a maradék megméréséből határozható meg.

Fontosak közegéségi tekintetben azon ártalmas növények, a melyek a buza között teremvén, ennek magvai is a buza, illetőleg a belőle készült liszt közé kerülhetnek. Első helyen áll ezek között a konkoly, melynek szögletes, fekete, belül fehér magvai saponint, egy mérges anyagot tartalmaznak. A konkolyos liszt épp ezen saponin miatt a torokban égető érzést, továbbá általános görcsöket, sőt benuást is okozhat. Mérgező tüneteit házi nyulon, sertésen, kacsán és kecskén Ulbricht tanulmányozta. Feltétlenül szükséges, hogy már őrlés előtt kiválasztassék a konkoly a buzából, mert az evvel kevert liszt egyes esetekben már halált is okozott, mint ez különösen Belgiumban volt gyakori jelenség. A konkoly kiválasztásáról már Údvöztők is ad tanácsot, midőn egyik példabeszédében a gazda így szól cselédjehez: „Hagyjátok mindkettőt felőni aratásig és aratás idejében megmondom az aratóknak: Szedjétek ki előbb a konkolyt és kössétek azt kévébe megegetésre, a buzát pedig gyűjtsétek az én csűrőmbé.” (Máté evangéliuma 13. 30.)

Hasonlóképp említhetők a vadborz, a vadóc, a vándor tarsolya és még egyéb gyomok, továbbá az üszök, a mely tulajdonképp a buza egyik betegsége és penészgombák által okozatik. Elvéve lehet a buza között és így a lisztben anyarozs is, mely egy gomba maradósclerotiuma és a mely, ha nagy mennyiségben van jelen, görcsöket, sőt benuást is okozhat. Különösen gyakori volt ezen mérgezés, az ergotizmus, a középkorban, míg ma, a talajviszonyok javulása folytán jóval csekélyebb, hozzájárulván azon körülmény is, hogy a nép jobban vigyáz rá, mert az anyarozst, mint jól isleltet gyógyosert, szorgosan összegyűjti és eladja. Ezen mérges gyomok és az ősösből lisztfajok konstatálására igen alkalmas a Vogel-féle kémszer, a mely hígított alkoholban 5% sósavat tartalmaz. Ezen folyadékba lisztet téve, jól összerázzuk az egészet és nézzük, hogy az üledék, nemkülönben a fölülte levő folyadék mutat-e színváltozást, ha igen, úgy a liszt hamisítására következtethetünk, cseleg idegen növények kerültek bele, mert a tisztá liszt próbája semmi színváltozást sem szokott mutatni.

A liszt, eltekintve a különböző tésztaemlék és süteményektől, melyeknek száma igen nagy, főleg kenyérsütésre szolgál. A kenyér kiváló táplálékunk, melyről már Európiés ugy vélekedett, hogy az emberi élet fontartására kenyérenél és víznél egyéb nem szükséges, mert a többi étel szerinte csak esmenegeszamba megy. Ugyanezt mondja az őszövetségi szentírás is ezen szavakkal: „Első az ember étetében a víz és a kenyér.” Údvöztők, midőn a pusztában az ördög megkísértette őt, hogy a követ kenyérré változtassa, hasonlóképp így nyilatkozott: „Nemcsak kenyérről él az ember, hanem minden igével, mely az ember szájából származik.” Ezekkel azonban homlok-egyenest ellenkezik egy régi latin közmondás, hogy aqua et panis vita Janis, — vagyis a víz és kenyér sanyaru élet. Tény az, hogy a kenyeret megenni sohasem lehet, azt az emberi szervezet mindennap megkívánja. Ezért tanított az Údvöztők is a Mi Atyánkban így imádkozni: „Mindennapi kenyérünket adjad meg nekünk ma,” és így fognak imádkozni a népek milliói az idők végeig. Hogy azonban a kenyér nem az volt kezdetleges korában, a mi jelenleg, nagyon természetesnek kell találnunk, ha visszagondolunk arra a fejletlen korra, melyben az emberi szellem élt és a honnan csak lassu léptekkel tudott fejlődésnek azon magas fokára jutni, amelyen ma áll.

A kenyér az egyedüli tápszer, a mely minden rendű és állapotú embernek, szegénynek és gazdagnak, egészségesnek és betegnek, nagy- és kicsinynek egyaránt nélkülözhetlen. Bizonyára erre vonatkozik latin neve is, panis, mely a görögéből véve, mindent jelent. Nem valószínű ugyanis, hogy Pán mezei istentől származott volna e név, kinek képét Rómában a pogácsákra szokás volt reányomni. A szláv népeknél épp azért, mert a minden fogalmát egyesíti magában a kenyér, a meghódolás külső szimbóluma volt a legrégebb időben és az még ma is, midőn a város kapuja előtt kenyeret és sőt és ezek által mindent átnyujtanak annak, a ki előtt hódolatukat akarják bemutatni.

A kenyérsütés példáját már az őszövetségi szentírásban is fitalaljuk. Melchizedekről isme-

retes, hogy kenyeret és bort vitt: „Abraham elé, midőn ez a Sodoma és Gomorra ellen viselt háborúból visszatért. Abraham pedig a nála megjelent három angyalnak így szólt: „Hozok egy darab kenyeret és erősítétek meg étellel a ti szídveteket.” Ugyanez a sátrába sietvén, Sárának ezt mondá: „Siess, gyurj három mérték lisztet és készíts hamuban sült pogácsákat.” Midőn végül két angyal előjelenté Lótnak Sodoma pusztulását, ez a biblia szavai szerint: „lakomat szerze és kovásztalan pogácsákat süte.” A zsidók a szentírás tanúsága szerint buzalisztból sütötték kenyereiket, de a szegény nép árpát használt e célra, sőt Ezekiel (IV. 9.) említi, hogy szükség esetén a bab, lencse, borsó és köles lisztjéből is sütöttek kenyeret. Rendszeren az asz- szonyok foglalkoztak kenyérsütéssel, miként ez a főnebbi idézetek közül még a következőkből is kiténik. Mózes harmadik könyvében (26. 26.) azokat, kik az Isten parancsait nem tartják meg, többi között evvel átkozza meg: „Tíz asszony süssön kenyeret egy kemencében.” Saul pedig, midőn, a filiszteusok ellen háborút viselt és egy búbiás asszonynál Samuel kéivel beszélt, az asszony „lisztet vitt és meggyúrta azt és kovásztalan pogácsákat süte.” Jeremiás azonban (37. 20.) már a sütők utajáról tesz említést, tehát valószínűleg már hivatalos pékek is látták el a népet kenyérral.

A kenyér egyébiránt nagyon fontos szerepet játszott a zsidók vallási életében. Az ugynevezett szent kenyerekről Mózes a III. és IV-ik könyvben részletesen intézkedik; röviden a következőket mondhatjuk róluk. Minden szombaton liszt és vízből só nélkül tizenkét kenyert sütöttek, még pedig az Ur asztala előtt, annak emlékére, hogy a zsidók tizenkét törzsből származtak. A kenyereket azután a szentélyben két takaróval borított asztalra tették, melyen tizenkét csésze volt a tizenkét kenyér számára, továbbá ugyanannyi tömjéntartó. A kenyereket rendszeren négy pap helyezte el kettős sorban, vagyis mindegyik oldalon hat kenyér volt. A következő szombaton azután a régi kenyereket másik négy pap vitte el az oltárról és újjakkal cserélte föl, az éltvit kenyerekből pedig négy, vagy öt darab a főpapé lett, a többi ellenben az alsóbb rangú papok között osztották szét. A husvétii kenyér hasonlóit az előbbi kovásztalan kenyérhez, csak hogy valamivel kisebb volt. A buzát ehhez rendszeren a templom pénzén vették, a belőle készült lisztet meleg vízzel tésztává gyurták és két kenyeret sütöttek. A templomi ajtajában a főpap azután a világ négy része felé fordulva, ajánlotta föl Jehovának a két kenyeret és felajánlás után az egyiket magának tartotta meg, a másikon pedig a többi pap osztozott. Nyoma van egyébként annak is, hogy ezen szokás minden családban megvolt és minden család fő sőt két husvétii kenyert. A különböző hálaáldozatoknál is szerepelt a kenyér, még pedig olajjal megtöltött lepények, kovásztalan pogácsák és lisztlángból készített kovásztalan kenyér alakjában. A papszentelés szertartásában végül a borja és a két hibátlan kor feláldozása mellett egy kalácsot, egy olajos lepényt és egy pogácsát is tettek a felszentelendő kezére és azután ezen áldozati cikkeket az oltáron elégették.

(Folyt. köv.)

Iskolai értesítők.

V.

Iparos-inasiskola.

Kissé elkésvé ugyan, de megérkezett az iparos-inasiskolának az 1906-7. tanévről szóló értesítője. Az értesítő ékes tanúsága annak a derekas munkásságnak, melyet az inasiskola tanítói kara végzett. Az értesítő szavai szerint: „Csak az ipariskolánál nem tekintheti a tanító a fi-elést, a tanítási idő tartamát, a felmerülő nehézségeket, nem gondolhat egészségre, magán-ügyeire, családjára; mihelyt b-tette maga mögött az osztály ajtaját; megszűnt ember lenni, ő akkor már csak egy lény, mely ideális hevületében beszél, kér, figyelmeztet, int, sőt büntet is, hogy a körülötte mutatkozó durvaságot, bárdolatlanságot, tudatlanságot, erkölcsi hiányokat szelidség, illem, tudás és szigorú erkölcs váltsa fel.”

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

Ha még ehhez hozzávesszük az értesítőnek azokat a szép szavait, melyet a vallásérkölcsi oktatásról mond, akkor valóban nem csodálkozhatunk azon a szép eredményen, melyet az iskola a sok áldatlan akadály ellenére felmutat. Mert ilyenben se volt hiány a tanterv szerint az inasiskola első két évfolyamában kell a 6 elemi osztályban tanult anyagot átismételni, a harmadik évfolyam az ipari szakismeretek közlésére lévén fenntartva. Ha ehhez hozzávesszük azt a tényt, hogy az inasok 50%-a végzett 4-nél kevesebb elemi osztályt és a heti órák száma mindössze 4, akkor teljesen igazat kell adnunk az értesítőnek, mely ezt „tarthatatlan állapotnak” nevezi és a heti órák 6-ra való fölemelését elengedhetetlen szükségnek nyilvánítja.

Az iskola statisztikáját forgatva megkád a szemünk az előmeneteli táblázaton: A 463 vizsgázott inas közül jeles tanuló volt 65 (14%), jó 121 (26.1%), elégséges 182 (39.5%), bukott 74 (20.4%). E számok érthetően beszélnek a tanító-ság derekas munkájáról.

Azt hisszük, hogy ilyen vezetés mellett a rokonszenves iskola jövőben még áldásosabb működést fejt majd ki, kivált na a szükséges ujtásoktól az illetékes közegek nem zárkoznak el szűkkeblően. Az értesítő ügyes összeállításá az inasiskola igazgatóját, Pausch Ráfelt, az értesítő szerkesztőjét dicséri.

Szerkesztői üzenetek.

Vigyázz Laciinak. Jól van, Laci. Maga írta azt a levelet, ha én mondom. Műcsának szokták hini az olyan fürost, a melyekben sok a por, nincs vivezeték és nagyon furcsák az emberek. Fehérvár perszo nem Muca, érti?

A

szőlő peronoszporája ellen

védekezéshez általánosan elismert legjobb és ma egyuttal legolcsóbb anyag a

DR. ASCHENBRANDT-féle

Bordói-por.

Ara Bpsten:

50 kilogrammos zsákokban á kilogramm **82 fillér**, 10 és 5 kilogrammos zsákokban **86 fillér**, valamint 2 kilogrammos dobozokban á kgr. **87 fillér**. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Használat a olcsó és biztos, előállítás gyors, a levélhez a legjobban tapad, a permetező sohasem dugítja.

A bordói-por ezenkívül kitünő eredménnyel használható a **burgonyavész** ellen, **gyümölcsfák** permetezésére és **baromfiótlak** fertőtlenítésére.

Megrendeléseket elfogad, díjtalanul ismertető füzetet küld a

„Magyar Mezőgazdák Szövetkezete”
Budapest V., Alkotmány-utca 31. sz.

A por kapható és megrendelhető:
Karl József és fiánál Székesfehérvár, Szigethy Testvéreknél Székesfehérvár.